

Herinneringen aan Werkmanslust

Verhaaltjes overgenomen uit:
't Kleine Krantsje voor Leeuwarden
en de wijde wereld er omheen
geschreven door Bart van der Weerd
en bijeengebracht door zijn zoon
Peter van der Weerd,
Oostzaan, 2015

Bart van der Weerd

Herinneringen aan

Werkmanslust

Verhaaltjes uit het oude Leeuwarden

Inhoud

<i>Woord vooraf</i>	1
<i>Skoonmaak</i>	2
<i>Gosse was niet de goochemste</i>	4
<i>”Verrek” zei Arjen de Leugenaar</i>	5
<i>Hoe Douwe boeienkoning wudde</i>	7
<i>De nije jas van Sipke</i>	9
<i>Sipke wu so graag de zee sien</i>	12
<i>Het verhaal van Bouke de Hoornblazer</i>	15
<i>De spikkelaaspop van bakker Egas</i>	18
<i>Het drama van et knien van Gosse</i>	21
<i>’t Is winter en Sipke het een mooi plan</i>	23
<i>Met sien vieren anne stok en dan riede maar</i>	26
<i>Over de broek vanne dominee</i>	29
<i>Herinnering aan ’t Kalverdijkje</i>	32
<i>Gien kienders, maar</i>	33
<i>Over het katerke van Gosse en Griet</i>	36
<i>Vreemde ontmoeting van de hoornblazer</i>	39
<i>Hoe de hoorn van Bouke hartstikke vol duken kwam</i>	41
<i>Bouke de hoornblazer en de drie petretten anne wand</i>	44
<i>’t Loopt altied anders as je denke</i>	47
<i>De droom van een eigen huuske</i>	49
<i>Gosse en Griet zalle verhuze naar Werkmanslust</i>	51
<i>De verhuizing van Gosse en Griet</i>	53
<i>Hoe Bouke de Hoornblazer an sien hondsje kwam</i>	55
<i>Het avontuur van Joris de kater van Griet</i>	58
<i>De fiets van Griet</i>	61
<i>Gosse en Griet en Sipke en Martha gaan een dag uut vissen</i>	64
<i>Dikke Linze gong naar de plee en kon er niet meer afkomme</i>	69
<i>Vreemd avontuur van Bouke</i>	72
<i>Verskrikkelike ruzie in ’t skipke bij de Rieksbrug</i>	75
<i>Gosse krijt een nij sundags pak</i>	77

<i>Sipke en Martha hewwe een grammefoon</i>	80
<i>Verskrikkelike belevens vanne Groene Kraag in Groningen</i>	82
<i>Gosse must Congolaises hale bij Ypes inne Weerd</i>	85
<i>Bouke an 't afwassen oppe merk</i>	88
<i>Tiras, de kleine meenseredder</i>	91
<i>Onbegriepelijke Noodsprong van een Wanhopige Muus</i>	94
<i>Een brandewientsje met suker</i>	96
<i>Op een zundag inne Prinsentuun</i>	98
<i>Gosse en Sipke met gevolg een dagje naar Artis</i>	101
<i>Et fietstochje van Gosse en Griet</i>	105
<i>Peerd op hol</i>	107
<i>Meensen, wat een brand !</i>	109
<i>Het drama van "de Rot"</i>	112
<i>Gosse met kiespien naar van Kollem</i>	114
<i>De Groene Kraag diep inne put</i>	116
<i>Deftige famile inne Sophialaan vroeg een dienstmeiske</i>	118
<i>Meensen, wat een nuvere postbode</i>	120
<i>Sipke gong uut solliciteren</i>	122
<i>Het drama van 't hondsje Tiras</i>	124
<i>Over begriep en onbegriep in 't kroegje van Van der Woude</i>	126
<i>"Een wonderbaarlik minnesterie"</i>	128
<i>De begraffenis van de boereman</i>	131
<i>Een huuske te koop op Werkmanslust</i>	133
<i>Hoe Bouke deur een hondsje annen grauwe rieksdaalder kwam</i>	136
<i>Bouke tracteert oppen slukje</i>	139
<i>Carbid inne pot van tante Teatske</i>	141
<i>Alle wasguud wudde verinneveerd</i>	144
<i>Cesilia en Annie voren mette tong anne brugleuning vast</i>	147
<i>De kienders van vrouw Nengerman</i>	149
<i>Gevolgen van een vispartij</i>	152
<i>Bouke maakte weer es wat met</i>	155
<i>Bouke de Hoornblazer tussen de planken oppet erf</i>	158

<i>De jaardag van Gosse en 't treurige ongeluk</i>	161
<i>De dag dat Drikus een gulden von</i>	164
<i>Et knien van lytse Pieter</i>	167
<i>De gekste verhalen in 't kroegje van Van der Woude</i>	170
<i>Joris en de rot in de werkplaats an de Bergeloods</i>	173
<i>Een nakende kerel bij de Kiepekoopman</i>	176
<i>Bouke de Hoornblazer doet een lugubere ontdekking</i>	179
<i>Antje en Mieke de kermis op</i>	181
<i>Heel vreemde gewaarwudding voor Kees de Zeeman</i>	184
<i>Waarom must dit nou ?</i>	187
<i>Bij 't vuurwerk op het Zaailand</i>	189
<i>Vreemd verhaal van drie broers</i>	192
<i>Het vreemde verhaal vanne kiepen</i>	195
<i>Oost West en tuus is et soms oek gien zeumer</i>	198
<i>Tante Maaike en Oom Tjerk</i>	201
<i>Consternatie op Werkmanslust: Ons Oepke oppe loop</i>	204
<i>Griet en Gosse krije een hon</i>	207
<i>De val van Drikus</i>	209
<i>De brulloft van tante Maaike en oom Tjerk</i>	212
<i>Hoe zachtkens glijdt ons bootje</i>	218
<i>Vreemde vogels</i>	222
<i>Et einde van een droom</i>	225
<i>Sjoerd en Boukje van 't Werkmanslust</i>	228
<i>'t Was een mooie dag in mei</i>	231
<i>Op Hemelvaartsdag naar et bos was een hele atraksie</i>	235
<i>De nijbakken vader</i>	240
<i>Naschrift</i>	243

'T KLEINE KRANTSJE

VOOR LEEUWARDEN EN DE WIJDE WERELD ER OMHEEN

DE TIENDE JAARGANG

30-9-1977 NUMMER 298

Zo was't eens bij 't Vliet

HET OUDE LOOIERSBRUGJE

Rijden we nu over de brede asfaltweg van 't Vliet, dan kunnen we ons moeilijk voorstellen, dat het hier eens zo landelijk was als we op deze foto kunnen zien. De plaat is precies zeventig jaar geleden gemaakt en de fotograaf stond ten westen van de Poppebrug met het gezicht naar de stad toe. Hij fotografeerde het toen nog bestaande

Looiersbrugje en kreeg ook de houtzaagmolen De Phenix in de lens. Niets is er nu meer, dat ons nog doet denken aan de tijd van toen. Het bruggetje is verdwenen, de mooie molen verdween, zelfs het water van het Vliet is er niet meer...

Hè je dat hoord

Redacteur van 't Kleine Krantsje liep over de Wirdumerdijk, richting Nieuwestad, al een veertig, vijftig meter achter een oude heer, voor veel Leeuwarders een bekende figuur. Juist toen hij de bejaarde wilde inhalen zag de heer, een meter of vijf voor zich, een dubbeltje op straat liggen en - merkwaardig toeval - een fractie van een seconde later kreeg ook de oude heer het geldstuk in het oog. Nu zou deze toevaligheid de krant niet

Et gebeurde oppen maandagmorgen, et was mooi, vredig herfstweer, toen de Groene Kraag oppe Sofialaan kuerde. Se gaar innet hoofd en de hannen inne buse. Hij had die dag niks om hannen en hij was de deur utgaan voor een eindsje om. Toen ie de Sofialaan uut was, gong ie linksaf et Oranje

hebben gehaald, maar wat gebeurde er in het volgende ogenblik? Met een teatraal gebaar wendde het oude heertje zich tot uw redacteur en sprak toen de

PEERD OP HOL

Hotel en kwam bij de Wuddemerpoortsbrug, oppe Wuddemerdiek. Zo ongeveer bij Glustra de viswinkel, begon plotseling een peerd voor een aswagen, die op weg was naar et asland, te steigeren.

Wardeur dat kwam kon gien meens op dat moment zegge. De voerman probeerde et peerd weer in bedwang te krijen, maar

historische woorden: "Och meener, ik laat daar een dubbeltje vallen, maar ik kan me haast niet bukken - zou u het even voor me willen oppakken?"

dat lukte niet.

Inplaats van tot bedaren te komen sloeg et peerd tot skrik van ieder, die et zag, op hol.

Et draafde, met de aswagen achter em, de Wuddemerdiek af inne richting vanne Wuddemer-

poortsbrug.

Met een deur angst vertrokken gezicht zat de voerman, een dikke man, oppe bok van de rattelende en slingerende aswagen en sloeg wanhopig met met te zweep naar et hollende peerd. Zonder resultaat.

Dan weer zat ie helemaal achter-

Vervolg op pagina 6

Bou- en Timmerbedrijf

Gespecialiseerd in onderhoudswerk
Ook nieuwbouw en bungalowbouw

P. HETTEMA

Leeuwarden Bleeklaan 79
Telefoon 34000
Werkplaats: W. Loréstraat 22

Woord vooraf

De verhaaltjes in deze bundel heeft mijn vader ooit geschreven in 't Kleine Krantsje voor Leeuwarden en de wijde wereld er omheen. Zij zijn geschreven in een mix van Nederlands en Leeuwarder dialect, het 'Stadsfries', maar desondanks goed leesbaar en begrijpbaar. De verhaaltjes gaan over het alledaagse leven in "Werkmanslust", een voormalig arbeiderswijkje in Leeuwarden en spelen zich af rond 1916 – 1920.

Mijn vader werd geboren in 1906 en is gestorven in 1982. Zijn jeugd bracht hij door in Leeuwarden en later is hij verhuisd naar Rotterdam, waar hij werk vond bij de Raad van Arbeid. Hij is er getrouwd en zijn drie kinderen zijn er geboren, waaronder ikzelf. Pas op latere leeftijd heeft hij de verhaaltjes, min of meer als jeugdherinneringen geschreven en zijn zij in 't Kleine Krantsje in de periode 1974 tot aan zijn overlijden in 1982 gepubliceerd.

't Kleine Krantsje voor Leeuwarden en de wijde wereld er omheen werd door de Leeuwarder publicist, liefhebber van lokale geschiedenis en uitgever Fenno Schoustra verzorgd van 1964 tot 1997. Het blad bracht verhalen en foto's van oud-Leeuwarden en haar bewoners.

Om gezondheidsredenen moest Schoustra in 1997 stoppen. Hij overleed op 26 mei 2012 in Oosterbeek.

Schoustra begon in 1964 met 't Kleine Krantsje en als snel werd dit een groot succes en een begrip bij veel (oud) – Leeuwarders. Het aantal abonnees groeide uit naar een aantal van 10.000 in het laatste jaar.

De wekelijkse lezerskring was nog veel groter, want de krant werd door veel abonnees doorgegeven aan oud – Leeuwarders en verstuurd naar nostalgische Friezen die ooit geëmigreerd waren naar Canada, Australië of waar ook ter wereld.

Uit de reacties op de verhaaltjes van mijn vader heb ik begrepen dat ook zijn bijdragen door velen met plezier werden gelezen.

Peter van der Weerd,
2015

Skoonmaak

Ik weet niet hoe et komt. Et isser, somaar, ineens. De geleerden hewwe boeken volskreven over et verskiensel, dat ieder jaar weerom komt. Altied so omstreeks maart en april. De vrouwen binne in die tied niet te houwen. Alles wud uutet huus sleept en wat oppe line hange kan, wud oppe line hangen en wat niet hange kan, wud inne bleek set. Ik bedoel de skoonmaak. Watter dan inne vrouwen omgaat, hewwe de geleerden “nesteldrift” noemt.

Et het te maken mette lente, et “ontwaken vanne natuur”. De vogels gane weer hun nesten bouwen, er komme lamkes inne weiden, er komme in die tied veulensjes, jonge bokjes, kalfkes en gaan somaar deur. En nou segge de geleerden, dat datter met te maken hèt, datte vrouwen de kolder inne kop krije.

En so waren de vrouwen van Sipke en Gosse oek anstoken sei Gosse.

“Waarmet mut ik dij helpe?”

“Met behangen”, sei Sipke.

“Behangen”, sei Gosse weer.

“Hoe krijstet inne hasses”.

“Et mut gebeure, we hewwe et pepier al inne huus”.

“Hest al stiesel?”, vroeg Gosse, die der niet veul sin in had.

“Ja”.

“Wanneer wille jimme et opplakke?”

“So gauw mogelijk”, sei Sipke.

Hewwe jimme wellus mannen annet behangen sien, die de ‘goeie wil’ voor ‘het kunnen’ stelle? Late we us kieke hoe et behangen bij Sipke gong.

De huuskes inne Houtstraat waren niet groot. Een kamer met twee bedsteden en een keukentsje en daarboven een souder. Sipke had een trapke vanne buurman te leen kregen en dat ston al inne kamer waarvan de vloer met ouwe Leewadder nijsbladden bedekt was. Der ston een emmerke met stiesel met de veger van Martha der in. So as et meer met suk soort van saken toegaat had oek in dit geval Martha de leiding vanne operasie.

“Sipke”, sei Martha, “Nou musttou mij even een rol behang angeve, dan sal ik em afknippe en dan met stiesel bestrieke, dan vouwe we dat op

soas de behangers dat doene en dan geefst dat so an Gosse, en dan kan Gosse et somaar opplakke”.

“Nou mutte jou maar vast oppet trapke staangaan”, sei Martha teugen Gosse.

Maar ja, goeie meessen, ajje nooit eerder behangen hewwe valt niet met.

Sipke wu wel en het trapke was een bitsje wankel en Gosse had sien hannen vol om staande te blieden. Sipke pakte et opgevouwen, met stiesel bestreken stuk behang vanne tafel.

“Mooi”, sei Martha, goedkeurend.

Had se maar niks seid. Sipke keek een ondeelbaar ogenblik naar Martha, hij deed een stap acheruut maar vergat even dat daar et emmerke met stiesel ston. Om kort te gaan. Sipke viel met et behang vol stiesel over et emmerke, viel toen teugen et trapke waar Gosse in wankel evenwicht bovenop ston.

Martha gaf een gil en deed de ogen dicht.

Toen ze opkeek sat Sipke oppe gron met et behang ommem hene, as een arrebier en onder de stiesel van sels, en Gosse sat naastem, oek onder de stiesel.

Gosse was et eerst weer bij sien positieven.

“Ik weet niet wat jimme oek bedondere”, sei ie. “Ajimme Jouke Ozinga vraagt hadden, dan waren jimme voor een gulden ennen fleske bier klaar weest”.

En dat hezze toen maar deen.

Gosse was niet de goochemste

Sipke en Gosse waren swagers van mekaar. Se waren beide trouwd met een paar susters. Kienders hadden ze niet. Sipke en Gosse werkten oppe sukereifabriek anne Dokkumer Ee. Sipke woonde met sien vrouw anne Groningerstraatweg. Gosse woonde met sien vrouw inne Houtstraat. Sundags, as et mooi weer was, gongen ze met sien vieren kuieren naar de Bontekoe, of 't Tolhuus anne Groningerstraatweg en oek welles naar Massum.

Regende 't, dan gongen ze bij mekaar op visite. De mannen saten dan wat te wiespraten en de vrouwen saten dan deurgaans te breiden. Nou mut ik eerluk sêgge, dat Sipke pienterder was dan Gosse. Dat wil natuurluk niet segge, dat een van beiden et buskruut uutfonnen hat. Sô was et nou oek weer niet. Maar et waren een paar heel goeie mansjes, die gien vlieg kwaad deden.

Op een sundag, het was gien dag met stralende sonneschien, zei Sipke teugen Martha,- so hiette sien vrouw – “we gane naar Gosse toe en dan gane we de stad in; dan gane we de Voorstreek langs, dan langs de Kelders en de Nijstad en dan so langs de achterkant van de Prinsentuun weer naar huus”.

So geseid, so gedaan.

Met sien vieren kuierden ze langs de Voorstreek. En toen ze oppe Kelders waren gebeurde der wat. Ik zei al, dat Gosse niet de goochemste was. De mannen stonnen bij een sigarewinkel in de etalaasje te kieken. Toen Sipke de boel bekeken had, liep die deur. Maar Gosse bleef staan. De vrouwen die, as gewoonluk, achteran kwamen, arriveerden bij de sigarewinkel, waar Gosse nog ston. Hij sag sichself inne spiegel inne etalaazje.

“Mutte jimme es kieke”, sei Gosse, terwiel hij oppe spiegel wees, “die kerel hek eerder sien”.

“Eh, soeg, dat bist ommers sels, jeh”, seiden de vrouwen.

Met sien vieren binnen ze verder kuierd.

Beste meessen, maar nou niet direct de slimsten. En jimme kanne et gelove of niet, maar 't is waar gebeurd.

”Verrek” zei Arjen de Leugenaar

Hij woonde oppe Ouwe Gleien. Hij woonde niet ane kant van de Koperasje Excelsior sa’k maar segge, maar ane kant van et kroegje van van der Woude. An die kant hadden je van die steegjes en streekjes. Nou, op een van die streekjes woonde Arjen.

Arjen de leugenaar.

Want liegen kon ie. Daar ston ie oek voor bekend. Vandaar oek, dat ie Arjen de Leugenaar noemd wudde. As ie saterdagavens in et kroegje van van der Woude zat en ie had een mooi slukje op, dan gongen de golven van alle wereldzeeën oergrieselike hoog want, dat had ik nog vergeten, Arjen was in sien jonge jaren op zee weest.

En meessen, meessen, wat je op zee al niet met make kanne. Daar het een gewoon mees gien begriep van. Nou waren de klanten van et kroegje deur de jaren hene al vaker met de aventuren van Arjen confronteerd wudden, sodat ze Arjen weer oppet goeie spoor brenge konnen, as ie et verhaal self niet meer so goed wist, wat opsichself oek weer te verklaren was uut et aantal slukjes dat ie op had.

Wat deed Arjen veur de kost ?

Dat is oek gauw seit. Niet veul. Vrijdags was ie altied oppe veemark te vienen. Dan hielp ie met et vee wegbrengen voor de boeren.

En vedder ?

Vedder dee ie niks voor de kost. Hij gong iedere morgen, as et goed weer was, een endsje kuieren. Hij maakte graag een praatsje, en dan is zo’n morgen gauw om.

Op een morgen stapt Arjen de deur uut om een endsje te kuieren.

“Morgen buufre”.

Vrouw Ombelet snoof even en streek, gewoonte getrouw, zich over et haar.

“Morgen buurman”.

“Mooi weer hé”, zei Arjen en vervolgens, en dat loog ie, “hejjet oek hoord, vrouw Ombelet ?”

“Wat is er dan ?”, snoof vrouw Ombelet

“Mees, hejjet niet hoord ? D’r is een skipke omslagen oppe Dokkumer Ee, met turf en dat kan je so opskeppe, kost niks”.

Vrouw Ombelet snoof en streek.

“Da’s goed , dat je et seit hewwe buurman”, en weg was vrouw Ombelet, in huus.

Arjen liep de Ouwegleien op en vertelde et verhaal nog een paar keer en vervolgde verder sien weg en docht helemaal niet meer an et verhaal. Oppet laast keerde Arjen weedom en toen ie weedom kwam oppe Ouwegleien kwam ie daar meessen teugen met sakken of emmers bij zich. D'r kwam d'r oek een ansetten met een ouwe kienderwagen. "Waar gaan jimme naar toe?", vroeg Arjen verbaasd. "Hest et dan niet hoord, Arjen? D'r is een skipke omslagen oppe Dokkumer Ee, met turf en dat kan je so opskeppe, kost niks". "Verrek", zei Arjen, su et toch waar weze?"

Hoe Douwe boeienkoning wudde

‘ Kleine, armoedige tentsje ston oppet Zaailand tegenover het Burgerweeshuis. ’t Was een van de attrakties vanne kermis. En de Leeuwadder kermis was in die dagen niet mis. Daar hadden je de grote stoomcarrousel van Antoon Benner en Janvier, de achtbaan, de rodelbaan, de schommels, de zweefdraaimolen, de gewone draaimolens, de poffertjeskraam van Victor Consael, ’t oliekoekekraamke van de weduwe Ozinga, de nogakraam met de aapkes op de pakjes noga, de schouwburgtenten, de kop van jut, en gaan so maar deur. En tussen al dizze dingen ston het tentsje van de boeienkoning. Wie was dizze boeienkoning ?

Wel, hij woonde vroeger, ak et goed hew, oppe Ouwegleien. In een van die steegjes, waar de zon grote moeite had om er wat zonneskien in te brengen.

Op skool wu et niet al te best met Douwe, want zo hiette die. De jaren verstreken. Eerst sturf de vader en bleef Douwe met sien moeke over en toen moeke oppet laast oek de stried verloren had, ston Douwe alleen oppe wereld. De seumer kwam en et wudde weer tied voor de kermis. Douwe had niks te doen en ston te kieken bij et opbouwen.

“Hé, jij daar, met die pet op, wil je wat verdienen? We komen een mannetje te kort !”

Nou, dat wu Douwe wel. En so kwam Douwe bij et kermisvolk terecht. Dat werk kon ie, sjouwe met balken en suk spul, daar he je nou niet so veul verstand voor nodig. De kermis verdween en ’t Zaailand was weer leeg. En met de kermis verdween Douwe oek uut et gezichtsveld.

Douwe kreeg op een goeie dag konneksie an een man, die een klein tentsje had en die sien maat speulde daarin voor boeienkoning. Tot oppen kwaai dag de maten ruzie kregen over de centen. Nou, dan weet je et wel. De boeienkoning wudde hels en sloeg sien kompanjon bijkans in ’t siekenhuus, en vertrok. Toen had de man van ’t tentsje wel een paar mooie blauwe ogen en een ontwrichte skouder, mar gien boeienkoning, en toen kwam Douwe in sien leven.

Douwe wudde boeienkoning. Sien gesicht wudde voor de voorstelling wat swat maakt, dan zag ie er wat gevaarlikker uut, begriep je.

Vedder kreeg ie een wit hemd an, wat nooit wassen wudde, en so wudde Douwe vertoond an et publiek. De baas van 't tentsje had een end touw en een end iezeren ketting inne hannen.

“Dames en heren, thans kunt u bijwonen een wereldattraksie ‘Mister Maciste’ de boeienkoning. Sterker dan een leeuw !”

Mister Maciste kwam dan achter een tentsijltsje vandaan. Hij keek oegrieslik gevaarlijk uut sien ogen. Et was oek een raar gesicht, een swatte kop en een smerig hemd, om vanne blote futen maar te swiegen. En so ston ie in Leeuwadden oppet Zaailand. En weer ston de ‘direkteur’ met touw en ketting oppe planken voor et ‘theater’ en weer begon ie sien toespraak: “Dames en heren, thans kunt u bijwonen een wereldattraksie ‘Mister Maciste’ , de boeienkoning. Sterker dan een leeuw !”

En Douwe kwam te voorskien.

Ondanks sien swatte gesicht herkende een stel jongens, die oek oppe Ouwegleien woonden, de boeienkoning. Het toeval is altied het onverwachte.

“Jongens, jongens, hééé, daar staat et mouwvesje !”

“Hé, Douwe: dou magst wel es een skoon hemd antrekke !”

Waarop de boeienkoning kwaad repliseerde: “Loop naar dien ouwe moer g.v.d.”

De nije jas van Sipke

“Dou must es een nije jas hewwe”.

Ze zaten die avond bij de tafel. Het was in 't laast van september en 't wudde al fris op straat. Het kacheltsje was an en de lamp was an en het was genoeglijk inne kamer. Sipke zat de krant te bestuderen en Martha was bezig met het breiden van een lange onderbroek voor Sipke.

Sipke keek op vanne krant.

“Een nije jas ?”

“Ja”, zei Martha, “een nije jas”.

“Waarom mut ik een nije jas hewwe ?”

“Siestou nooit es naar dien zundaagse kleren ?”, zei Martha.

“Die jas van dij is suterig wudden in de jaren dastem nou al dragen hest. Dou hast die jas al voordat wij trouwd binne, nou dan wud et wel es tied dast een nije krijst su'k zo zegge”.

“Maar”, begon Sipke, “kanne we dat betale ? Wat kost zo'n jas wel niet ?”.

Sipke werkte op de sukereifabriek en daar hoorde hij niet direkt bij de topfunctionarissen.

“Laat dat nou maar an mij over”, zei Martha, “ik hew al met Kreger praten en die komt morrenavond met de stalen en dan nimt ie meteen de maat van dij”.

En zo kwam Kreger, kleermaker, de volgende avond bij Sipke en Martha op bezoek.

“So, daar was ik dan, goeienavond”, zei Kreger.

Kreger was een lange, schrale man met krulhaar en platvuten. Kreger was namelijk niet alleen kleermaker, hij hielp oek in Zalen Schaaf, as er wat te doen was en dan was ie oek nog drager bij begrafenissen. Kreger en sien vrouw hadden tien kienders, en in die tied was er nog gien kienderbijslag en suksoorten van dingen.

“Kopke tee, Kreger ?”, vroeg Martha.

“Graag vrouw”, zei Kreger, je pieze der beter van as van een kusje brood, segge ze wel es”.

“So, ja”, was et antwoord van Martha. Sipke zei niks. Sipke zei nooit veul.

“Hoe gaat et met de vrouw en met de kienders ?”, vroeg Martha verder.

“Best hoor, ja heel goed gelukkig”, antwoordde Kreger met een glimlach.

“Ja, mien vrouw seit wel es, as we so bij mekaar inne kamer sitte te ganzeborden, of we hewwe een paar pon sausjes bij de Metz haald, dan seit se wel es, “wat hewwe et toch gesellig, ik su nog so graag es een tweeling hewwe wille”.

“Lieve God, man”, riep Martha uut. “Hoe het zo’n vrouw d’r nocht an. Jimme hewwe d’r al tien en dan nog een tweeling hewwe wille, foei, foei”.

Sipke was onder dit gesprek wat ongedurig wudden en hij zat maar met sien ene han over zien kin te wriewen.

“Ja, kom”, zei Kreger, “we mutte ons maar es met de jas voor de baas bemoeie, hé”.

Hij pakte de staalkaarten en Martha bekeek en bevoelde de verschillende stoffen.

“Sipke”, zei ze na een pooske, wat denkst hiervan en ze liet em een kaart zien waar een lichtbruun stukje stof opplakt was. “Vienst dit niet mooi?”

Sipke had net zoveel verstand van stoffen as een peerd van pianospeulen, dus Sipke von de stof oek mooi. En zo wudde Sipke de maat nomen en Kreger stapte op.

Na een paar weken kwam Kreger met een zwart pak waarin de jas zat. Kreger kwam passen. En bij dit passen was er wat anne jas, maar Martha kon het niet tuusbrenge.

“D’r mankeert toch niks anne jas hé Kreger”, vroeg ze.

“Mees, hij sit as gegoten. As gegoten sit ie !”, beerde Kreger.

“Loop es even een paar stappen, Sipke”, zei Martha.

Sipke voelde zich in die nije stieve jas as niet van dizze wereld.

“Sipke, seg ik”, zei Martha weer, “hoorst mij niet, ik seg loop es een paar stappen”.

Sipke deed drie stappen vooruut. Kreger ston er bij of ie een beeldhouwwerk maakt had en herhaalde nog es “as gegoten, zeg ik “.

“Loop nou nog es een paar stappen weerom”.

“Nee”, zei Martha, “ik sien d’r oek niks an”.

Totdat de jas helemaal in mekaar zat en toen was et te laat. Vanself musten Gosse en Griet de nije jas oek sien. Toen Griet de nijs jas zag, zei ze teugen Sipke, “dou must dien hannenes inne busen steke as ’t kanst”.

En och here, meessen, dat kon ie niet, de busen waren te laag inset. As Sipke de hannen inne busen steke wu, dan zatten zien armen stief langs 't lichem.

Het was gien gesicht.

“En Kreger sei nog wel dat et de nijste Weense mode was”, zei Sipke.

Sipke wu so graag de zee sien

't Was nog nooit gebeurd. Ze hadden d'r eigenlijk oek nog nooit eerder over nadacht; Sipke en Gosse hadden nog nooit inne trein sitten.

Gosse zag geregeld de rook vanne treinen van en naar Groningen, omdat ie bij Achter de Hoven woonde inne Fabrieksteeg, mar Sipke zag zelden een trein.

Ja, je konnen naar het station lope en dan kon je daar achter het hek staan gaan. Daar stonnen dan vaak treinen. De ene gong naar Harlingen, de andere gong naar Sneek en Staveren en anne bútenkant ston de trein naar Zwolle en vandaar naar Holland.

Oppen sundag kwamen Gosse en Griet te koffiedrinken bij Sipke en Martha.

't Was een mooie dag. De zon skeen. 't Was niet te warm. Het was mei. En bij et kopke koffie met een stukje koek kwam 't hoge woord er uut, bij Sipke.

”Weest wat ik nou wel es wu?”, zei Sipke teugen Gosse.

“Nee”, zei Gosse. “Hoe mut ik wete wast tou wuust?”

“Ik wil es met de trein fut”, zei Sipke. “Ik hew van mien hele leven nog nooit innen trein seten”.

Gosse kon eerst gien woord utbrenge van opperste verbazing. Martha kwam het eerst weer bij stik-en-stuut.

“Waar wuust dan hene?”, vroeg ze. “Je mutte toch een doel hewwe, je mutte toch ergens heen wille”.

“Ik wil es naar Harlingen”, zei Sipke met een gezicht van : nou wete jimme et.

“Naar Harlingen?”, zei Martha.

“Naar Harlingen?”, zei Griet.

“Naar Harlingen”, stotterde Gosse. “Wat mutte wij in Harlingen doen, in vredesnaam”, vroeg Gosse verder.

“Wat we doen mutte”, zei Sipke met een gezicht as een ontdekkingsreiziger, “ik hew nog nooit de zee zien en Harlingen leit anne zee. Daarom wil ik es naar Harlingen”.

Nou, dat was wat. Mette trein naar Harlingen om de zee te zien. Gosse was er helemal beduusd van. Hij kon de eerste vijf minuten gien woord utbrenge.

Nou zei Gosse nooit veul dus dat viel niet direct op.

Martha vroeg wat dat allemaal kosse must. En Griet vroeg of ze oek wat eten met nimme musten, wat an Martha het kribbige antwoord ontlokte, “Wat dochten jou dan, dochten jou soms dat we in een café zitten gongen?”

“Nee”, zei Martha, die de pienterste van het hele stel was, “we nimme mien karrebies met en ieder zorgt voor zien eigen eten”.

“Du...du...dus et gaat deur?” stotterde Gosse.

“Ja”, zei Sipke. “Daar hew ik nou al zo lang teugenan keken, ik wil de zee zien en ik wil oek es inne trein zitte. Dat wil ik oek wel es beleve”.

Daar was niet veul tegen in te brengen.

En so wudde daar in et huuske inne Houtstraat op die Sundag in mei bij een kopke koffie en een stukje koek besloten dat de volgende Sundag, as et mooi weer bleef, Sipke en Martha en Gosse en Griet met de trein naar Harlingen reize suden om daar de zee te zien.

Wat een week van spanning en van zenuwen, oergrieselijk. Het bleef de hele week mooi weer en toen de sundag anbrak skeen de zon volluut. Gien wiendsje ritselde deur de bomen van de Spanjaardslaan toen Sipke en Martha naar et station stapten. Et was einepieke weer, om et so maar es te zeggen.

Martha had de karbies bij zich. Ze suden Gosse en Griet bij et Station ontmoette. En toen ze bij ’t station kwamen stonnen Gosse en Griet daar al te wachten. Gosse droeg een grote pude met brood en dat wudde deur Martha inne karbies deen.

“Hier Gosse”, zei ze, “dou kanst mooi dizze karbies drage”.

Ze gongen de hal van et station in en daar kochten Sipke en Gosse ieder twee kaartsjes naar Harlingen, heen en weerom.

Inne trein staken de mannen elk een segaar op en de vrouwen nammen een pepermuntsje.

“Ik hew nou es een goeie segaar kocht”, zei Sipke. “Dit is, een Select, die hew ik kocht bij Scheepstra bij de Doelen. Kosse vijf centen het stuk”.

“Zo”, zei Gosse, “nee, so duur koop ik ze niet. Dizze kost maar drie”.

De trein reed. Ze zagen de Oldehove langzaam verdwienen en toen reden ze tussen de weilanden.

“Wat gaat sun trein had, hé”, zei Martha. Sipke straalde van genoegen en tussen twee halen an sien segaar zei ie: ”Ik hew wel es lezen dat zo’n trein wel veertig kilometer per uur gaat. Dat is wat”.

Gosse zat ondertussen als maar naar de weilanden te kieken en telkens riep ie: “Kiek es wat een mooi gras, kiek es wat een mooi gras”, wat Griet oppet laast begon te vervelen en ze zei teugen heur echtvriend, “skei nou maar es uut over dat gras, je doene net of wij dat gras ete mutte”.

De trein bracht hun langs Massum en Deinum en Dronriep en Franeker naar Harlingen. Wat genoten ze van dizze eerste treinreis. En toen ze dan eidelijk de zee zagen, waren ze sprakeloos, wat ver, wat ver. Wat konnen je hier verweg zien en niks as water, dat rustig teugen de zeediek klotste.

“Kiek”, zei Gosse, “daar inne verte gaat een skip, een stoomboot”.

En ja, daar zagen ze de stoomboot.

“Waar zu die henegaan?”, vroeg Griet.

Daar wisten ze zo gauw ook gien antwoord op te geven.

“Miskien gaat ie wel naar Engeland”, zei Sipke. En hij vervolgde, “wat is zo’n zee geweldig hé, meessen wat fien ik dit geweldig”.

Na een tiedlang naar de zee en de blauwe lucht keken te hewwen, streken ze neer inne leite van de zeediek en daar wudde de karbies openmaakt en de broodsjes met kees en leverwurst vonnen gretig aftrek.

’s Middags nadat de mannen een tukje daan hadden waagden ze zich met de blote vuten inne zee, wat oek weer een sensatie op zichzelf was. Och, wat genoten ze van dizze mooie dag in mei.

En ja, der is een tied van kommen en een tied van gaan. Et wudde zo langzamerhand tied dat ze weer naar de trein musten.

Inne trein troffen ze Bouke de hoornblazer en dizze Bouke woonde oek in Leeuwarden in een van de steegjes oppe Ouwegleien. Bouke haalde sien kosje op met een ouwe koperen hoorn vol duken te blazen. Hij gong dan meestentieds de boer op en so as dat gaat met sukke mannen, hij zat vol met verhalen en hij vertelde op die late middag an die vier meessen een verskrikkelik verhaal waar hun de haren van te berge rezen en hun de griezen over de grouwen gingen.

En wat Bouke vertelde, hore jimme de volgende keer.

Het verhaal van Bouke de Hoornblazer

“ ’t Is al weer een paar jaar leden”, Bouke gong een bitsje voorover zitten.

En met de ellebogen oppe knieën keek ie uut et raamke van de coupé. Sipke en Martha en Gosse en Griet zaten em nieuwsgierig an te kieken. Nou was Bouke oek wel een figuur die opviel. Zien rooie hoofd met een paar waterige oogjes en een neus die onmiskenbaar de kentekenen droeg van een zekere meneer Bokma, een welbekende naam in ’t kroegje van Van der Woude oppe Ouwegleien. En in dat kroegje zat Bouke altied as ie niet op pad was.

“Ja, meessen, ’t is al weer een paar jaar leden, toen in mei een nije meid te werken kwam op een boerderij tussen Massum en Menaldum. De boer en de boerin hadden één zeun. Een jonge kerel van zo’n vijf en twintig jaar. Een rokkejager eerste klas, die al verskeidene meiden met een kien opskeeft had.

De nije meid was as een van houvast met alles d’r op en d’r an, as je wete wat ik bedoel. Et was dan oek gien wonder dat et al gauw speulen wudde met die twee. Mekaar wat achterna zitte oppe deel en oppe hooizolder. Op een dag kwam de boer de skuur in en toen vonnie die twee in ’t hooi. Toen had je ’t gedonder inne glazen. “Wat must tou g.v.d.met die slons in ’t hooi ?

He’k al niet genoeg gedonder met dij had, hè ! Gaat dit weer dezelfde kant uut ?”.

Vader en zeun stonnen as twee vijanden teugenover mekaar.

Nou was er op die boerderij oek een vaste knecht in dienst. Een kerel as een boom en sterk as een beer. Hij kwam uut de contreien van Haulerwiek. En laat die kerel nou verliefd wudde op die meid. Maar wat deed die meid ?

Die lachte die kerel uut.

Daar mutte je heel voorzichtig met weze, heel voorzichtig, wel te verstaan.

Ik kan die mannen uut die contreien. Ze zegge deurgaans niet veul, maar wat er in zo’n hasses omgaat, dat komme je nooit anne weet. Die meid gong deur met de speulerij met de zeun van de boer.

Mei vergong en juni.

Massummer kermis kwam in zicht.

En de meid en de zeun van de boer gongen 's avens op pad naar Massum.

De knecht ston op 't hiem toen et tweetal oppe fiets wegreed. Lachend en wel.

En toen begonnen de duustere gedachten van de knecht, za'k maar zegge, te werken . Hij keek et tweetal na, hij draaide zich om en gong naar zien kamerke inne skuur. Eerst ston ie een tied doodstil voor de spiegel naar zichzelf te kieken en toen ie daar genoeg van had gong ie oppe stoel zitten. En zo zat ie daar op die stoel in dat kamerke te staren en te staren.

Toen pakte die zien jas, zette zien zundagse pet op en stapte op zien fiets, richting Massum.

Oppe kermis trof ie al gauw een stel kornuten en dat gong naar Moeke Verf.

En wat doen zukke mannen ! Just: Drinke.

Ondertussen keek die knecht rond om te kieken of die meid en de zeun van de boer d'r oek waren.

Die waren d'r niet.

Later oppe avond, toen verskeidene slukjes en glazen bier deur 't keelgat van die knecht gaan waren, kwam 't stel binnen en gongen an een tafeltsje zitten, vlakbij waar de kencht en zien kornuten zatten.

En voor 't oog van alle meessen zat dat stel te vrijen dat 't niet mooi meer was.

Nou mutte je zuksoorten van dingen niet in 't openbaar doen in een café en zeker niet as d'r een afwezen minnaar vlakbij zit met een beelg vol drank.

Op een gegeven ogenblik gebeurde wat gebeure must. De knecht ston plotseling op, pakte de stoel, waar ie op zeten had en liep naar 't tafeltsje van 't vrijende paar en voor d'r iemand op verdacht was had ie de zeun van zien baas met de stoel zo'n klap op zien hasses geven, dat ie voor dood neerviel. Grote consternasie vanzelf. In een ogenblik leek et wel een heksetel. Iedereen skreeuwde deurmekaar. En daar kwam de veldwachter met een collega et café in. D'r wudde een dokter haald en die liet een rietuug komme en de zeun wudde naar 't ziekenhuus in Leeuwadden bracht.

De knecht wudde deur de veldwachters metnommen. De meid was in alle verwarring 't café uutvlucht en naar de boerderij reden om de ouwelui te waarskouwen.

De jonge gong niet dood. 't Was miskien beter weest van wel, want hij had sun klap had dat ie gek wudde en nou zit ie in Franeker. Totaal gek. De meid hezze nadien nooit meer zien en de knecht zit in Leeuwadden. Inne gevangenis welteverstaan”.

De toehoorders zuchtten alle vier.

“Wille jou een segaar hewwe?”, vroeg Gosse.

“Ja”, zei Bouke, de hoornblazer, “ja, dat wil ik wel”.

En de trein joeg vedder met een vaart van wel veertig kilometer per uur deur 't Friese land.

De spikkelaaspop van bakker Egas

Zo omstreeks Sunteneklaas binne alle kienders en grote meessen een bitsje van streek. Weken van te voren wudde op de skolen de Sunteneklaasveskes weer instudeerd deur de juffen en de meesters en tuus wudde de vaders en moekes de kop gek zeurd om van Sunteneklaas de meest fantastische kedootsjes te vragen.

De winkeliers doen daar natuurlijk et hunne an. De etalaasjes wudde extra mooimaakt. De speulguudwinkels krije dan een grote belangstelling, zowel van de vaders en de moekes as van de kienders. Inne huus wudde savens de Sunteneklaasveskes één voor één deurnommen en dat duurt net zo lang totdat de dag van de verjaardag van de heilige daar is.

Eén van de winkeliers vroeger oppe Voorstreek was de brood- en banketbakker Egas. Egas zag er welvarend uut, zoas je van een brood- en banketbakker verwachte konnen. Normaal stonnen taartsjes, dooskes met sukelaadsjes en zuksoort spullen in zien etalaasje, maar met de Sunteneklaas gooide Egas er oek een skepke bovenop en wudde de etalaasje extra mooi maakt. En zo ston gedurende drie weken voor Sunteneklaas een levensgrote pop van spikkelaas midden in de etalaasje. Op de pop had Egas met engelengeduld een heleboel amandelpitten indrukt. Et was een mooie pop. Een prachtpop. Een waar kunstwerk en Egas was er dan oek wat trots op.

Nou had Egas die pop niet voor niks maakt. Bij de pop ston in de etalaasje een klein skoolbod. En op dat skoolbod ston, dat je rade konnen hoeveul amandelpitten op de spikkelaaspop zatten en as je et goeie getal raden hadden, dan was ie gratis voor de winnaar. Vedder ston op dat bod, dat inne winkel een formulierke te krijen was, waar je op invulle kon het getal van de amandelpitten en ja, naam en je adres.

Maar ik zei al, Egas had die pop niet voor niks maakt. Je konnen wel een formulierke krije, mar dan musten je eerst voor een bepaald bedrag an koekjes of sukelaadsjes of wat ander lekkers bij Egas kope.

Nou, Egas hoefde d'r gien spiet van te hewwen, dat ie die pop maakt had. Martha had er oek van hoord en ze was op een morren de deur uutstapt en ze kwam weerom met een paar puden met koekjes en zo'n formulierke.

Savens kwam Sipke tuus. Nadat ie de groene zeep uut de ogen peuterd had en inne grote stoel zat, zei Martha: "Sipke jou mutte, aije